

Posljedice bolesti COVID-19

mogli bi osjećati desetljećima

Zastrašujući podaci

Postoji određeni postotak ljudi kojima se simptomi, mahom neurološko-psihijatrijski, javljaju tjednima, pa čak i mjesecima nakon preboljele bolesti

Dr. med. Vanja Hulak-Karlak, specijalist interne medicine, subspecijalist kardiologije, subspecijalist intenzivne medicine iz Specijalne bolnice Arithera

Od post-COVID sindroma nisu izuzeti ni bolesnici s blagim oblicima bolesti; zanimljivo je da se i u toj skupini post-COVID javlja u nemalom broju

Post-COVID sindrom je stanje koje se javlja nakon preboljelog COVID-19, a očituje se različitim tegobama i simptomima. Tegobe koje traju dulje od tri tjedna smatraju se produženim COVID-om, dok se tegobe koje traju tri mjeseca i dulje svrstavaju u kronični post-COVID sindrom. Mehanizam nastanka dugotrajnih posljedica virusa SARS-CoV-2 za sada, unatoč svim nastojanjima, predstavlja nepoznani. Logično je razmišljati kako je glavni razlog dugotrajnog trajanja simptoma prolongirani imunološki odgovor organizma koji je možda potenciran latentnom infekcijom u organizmu. Naime, u gotovo 95% slučajeva naš imunosni sustav uspješno savlada SARS-CoV-2, no u nekim slučajevima pokrenuta imunološka reakcija postane nekontrolirana i prekomjerna s posljedičnim pokretanjem kaskade promjena koje mogu dovesti do multiorganskih oštećenja. Post-COVID sindrom uistinu jest ozbiljno stanje/medicinska dijagnoza i nikako ga ne treba zanemarivati. Situacija u Hrvatskoj, unatoč nedostatku egzaktnih podataka, teška je i ozbiljna, a posljedice bi se mogle osjećati desetljećima.

Zastrašujuća statistika

Prema podacima studije iz Italije; objavljene u The Journal of Medical Association, samo 12,6% osoba je bilo bez ikakvih simptoma dva mjeseca nakon dijagnosticiranog COVID-19; 32% imalo je jedan do dva simptoma, a njih čak 55% imalo je tri i više simptoma. Najčešći simptomi koji se pojavljuju nakon preboljele akutne faze su dugotrajan gubitak osjeta okusa i mirisa, kromičan umor, malaksalost, poremećaj pamćenja i koncentracije, noćno znojenje, bolovi u mišićima i zglobovima, glavobolje, kožni osipi, gubitak kose. U spomenutoj studiji opću slabost je imalo 53,1% ispitanika; dispnoičke tegobe (subjektivni osjećaj nedostatka zraka) 43,4%, bol u zglobovima 27,3%, a bolovi u prsimu bili su prisutni u 21,7% ispitanika. Istraživanje britanskih znanstvenika, objavljeno u Lancetu, pokazalo je kako svaki treći bolesnik koji preboli COVID-19 ima neurološke ili psihičke poremećaje; 17% anksiozni poremećaj, 14% poremećaj raspoloženja, 7% zlouporabu alkohola i droge, 5% nesanicu. U drugom pak nedavno objavljenom radu spominje se čak 78% ispitanika s blagim

kognitivnim poteškoćama u smislu deficit-a pamćenja, pažnje, percepcije. Rad iz Naturea ističe čak više od 90% oboljelih s poremećajem osjeta mirisa, koji se u trećine ne oporavi adekvatno ni nakon mjesec dana. Neurološki simptomi poput deficit-a kraljičkih živaca, konvulzija, začepljivanja krvnih žila mozga, Guillain-Barreova sindroma s prolaznim parazama, paralize, glavobolje... imaju veliku učestalost te predstavljaju značajan problem pa neurolozi sve češće govore o zasebnom, neurološkom post-COVID sindromu.

Temeljem svega iznesenog, jasno je da COVID-19 i njegove posljedice nisu isključivo respiratorna bolest i domena pulmologa, već multisustavna bolest koja zahtjeva multidisciplinarni pristup.

Diljem svijeta, pa i u Hrvatskoj, osnivaju se tzv. post-COVID ambulante sastavljene od timova brojnih stručnjaka (pulmologa, kardiologa, neurologa, psihologa/psihijatra, fizijatra, fizioterapeuta, radnog terapeuta, dijetetičara...) s ciljem adekvatne skrbi osoba s post-COVID-19 sindromom, što uključuje cijelovitu dijagnostičku obradu, pravovre-

menu prevenciju komplikacija i optimalno lijeчењe.

Ugrožena skupina ljudi

Dakako da su najrizičniji oni bolesnici koji su imali vrlo težak oblik bolesti; liječeni u jedinicama intenzivne skrbi mehaničkom ventilacijom, visokim protocima kisika; bolesnici koji se otpuštaju s preporukom kućne oksigenoterapije te oni koji su otpušteni iz bolnice s ozbiljnim tegobama. Osim navedene skupine bolesnika, od post-COVID sindroma nisu izuzeti niti bolesnici s blagim oblicima bolesti; zanimljivo je da se i u toj skupini, post-COVID sindrom javlja u nemalom broju.

Da, uistinu postoji određeni postotak ljudi kojima se simptomi, mahom neurološko-psihijatrijski javljaju tjednima, pa čak i mjesecima nakon preboljele bolesti. Da je tome tako, osim dosadašnje kliničke prakse, sugeriraju i istkustva iz 2003. godine nakon epidemije SARS-a. Postoji velika učestalost dugotrajnih neuroloških problema nakon preboljele bolesti, a simptomi vezani uz oštećenje središnjeg živčanog sustava, uključujući i kronični umor, javljali su se u osoba i četiri godine nakon što su preboljele SARS. Uz navedeno, primjećena su i stanja poput demencijama sličnih sindroma, anksioznost, depresija, PTSP-a...

PREMA TALIJANSKOJ STUDIJI, SAMO 12,6% OSOBA JE BILO BEZ IKAKVIH SIMPTOMA DVA MJESECA NAKON DIJAGNOSTICIRANOG COVID-19; 32% IMALO JE JEDAN DO DVA SIMPTOMA, A NJIH ČAK 55% IMALO JE TRI I VIŠE SIMPTOMA

Prevencija post-COVID sindroma

Idealan način prevencije je ostati zdrav; što u prvom redu znači cijepiti se te poštivati dobro nam poznate higijensko-epidemiološke mjere. U slučaju bolesti i posljedično zaostalih tegoba, bitan je, kao što sam već naglasila, multidisciplinarni pristup rehabilitaciji ove skupine bolesnika uz individualnu procjenu intervencijskih mjera i postupaka. Ovakvim pristupom moglo bi se sprječiti razvijanje kronične invalidnosti kod brojnih bolesnika, što bi još dodatno iscrpilo zdravstveni sustav i resurse te negativno djelovalo na socioekonomsku situaciju.